

לפורים

ענין תענית- ענין קצו

שנת תרפ"א

בש"ס מגילה (ד.) חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. המהר"ל בספר אור חדש פירש שמחמת ההוצאה מהשפלות והחושך באה קריאת הלילה, ומחמת שלא היתה די הצלתם אלא היו עוד מתגברים על שונאיהם באה קריאת היום, עכ"ד. ונראה עוד לומר דהנה יש שני סוגי נסים, נס הדוחה ומבטל את הטבע כמו קריעת ים סוף והעמדת נד אחד של מי הירדן, ויש שהטבע אינו מתבטל, ומ"מ אינו פועל אלא מה שהוא לרצון השיי, כמו נס חנני' מישאל ועזרי' שהושלכו לכבשן האש והאש היתה בוערת ומ"מ לא שלטה בהם לרעה, ואדרבה היתה מלהטת ושורפת את האנשים שהשליכו אותם לתוך הכבשן. ולכאורה הנס בסוג הראשון הוא רבותא יותר, אך לא כן הוא. דהנה כבר הגדנו פירוש הש"ס פסחים (ק"יח.) דרש ר"ש השלוני בשעה שהפיל נ"ג הרשע את חמו' לתוך כבשן האש עמד יורקמו שר הברד לפני הקב"ה אמר לפני רבש"ע ארד ואצנן את הכבשן ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש. א"ל גבריאל אין גבורתו של הקב"ה בכך שאתה שר ברד והכל יודעין שהמים מכבין את האש אלא אני שר של אש ארד ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ ואעשה נס בתוך נס.

ולכאורה בלתי מובן במה תהי' ניכרת גבורתו של הקב"ה ע"י גבריאל יותר מע"י יורקמו. שזה יקדיח מבחוץ שקורא נס בתוך נס הי' יכול להיות נמי ע"י יורקמו שידחה את האש מפנים לחוץ, ורחוק הוא לומר שמחמת זה לבד יקרא נס בתוך נס. והגדנו דהנה זה שהקב"ה מתגבר על הטבע אינו מורה אלא שהשי"ת הוא חזק יותר מהטבע, אבל מ"מ עדיין יש מקום לומר שהטבע נמי יש לו מציאות נפרדת לעצמו אלא מציאות חלשה ונכנע להשי"ת, וכמו שהגבור מתגבר על החלוש, שמ"מ החלוש נמי יש לו מציאות בצד מה. אך באמת אין לשום נמצא מציאות נחשבת נגד השי"ת, כי הכל נמצא מאמתת המצוא, והי' בדין שהטבע לא יוכל לפעול כלל שום פעולה נגד רצון השי"ת, שהרי אין הטבע נפרד לעצמו כלל, אלא מפלאות תמים דעים שמחמת ריבוי ההסתרות והצמצומים אין הטבע מרגיש רצון ה' ופועל כפי מהותו, ואלמלי הי' הטבע נתעלה מן ההסתרות לא הי' במציאות שהטבע יפעל פעולתו נגד רצון השי"ת. וזהו שאמר גבריאל ליורקמו אתה שר הברד והכל יודעים שמים מכבין את האש, ולא היתה ניכרת גבורתו של הקב"ה אלא שהוא יכול להתגבר על הטבע הוא חזק יותר מהטבע, וזה מיעוט כבוד גבורתו של מקום, אלא אני שר של אש וכשאני ארד לתוכה תתעלה מהות האש באשר יסור בצד מה ההסתר והצמצום ואז מעצמה לא תוכל לעשות דבר נגד רצון השי"ת ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ, כי כך הוא רצון השי"ת, ובוה תהי' ניכרת ביותר גבורתו של השי"ת שכל הבריאה אין לה מציאות מצד עצמה אלא מאמתת המצוא ית"ש:

ובבוקר "אמור" למלך ויתלו את מרדכי עליו. ויש לדקדק שלא כתיב תבקש או תשאל מהמלך אלא "אמור" למלך דהוא לשון ציווי, וכן לקמן והמן בא אל בית המלך החיצונה "לאמור" למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו, ומשמע שהמן הי' אז במעלה גבוהה על המלך, וכמו שאמרו ז"ל שעשה לו בימה למעלה מבימתו, וכמו שאמרו ז"ל ויועק ועקה גדולה ומרה, מה אמר, גבה המן מאחשוורוש:

ומכאן כל איש משכיל ישים אל לבו, היות בית המן ניתן לאסתר ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, ובכל פורים מתעורר רשימו מזה, ואז בכח כל איש ישראל לאמור למלך מה"מ הקב"ה [דרך אמירה וציווי כענין הצדיקים גוורים על הקב"ה והוא עושה] לתלות את המן ולמחות את שמו מתוך לבו של עצמו עכ"פ. אך האמירה צריכה להיות לא מהשפה ולחוץ אלא בכל אות נפשו, ובאותו חשק ורצון נמרץ שהי' אז להמן לתלות את מרדכי, ואז בודאי אמירתו תעשה פירות, וזהו שאמרו חסידי קדמאי שבפורים יכול כל איש להושע ולהתברר:

היצא לנו מזה שנסים בסוג השני שאינם ביטול הטבע אלא שהטבע עצמו פועל רק מה שרצונו של הקב"ה בכך הם רבותא יותר, וכך הי' לעת"ל כמ"ש (ישעי' מ"ג) כי תעבור במים אתך אני ובנהרות לא ישטפוך כי תלך במו אש לא תכוה ולהבה לא תבער בך, והיינו שלא יהי' כמו בקריעת ים סוף והעמדת נד אחד של מי הירדן, אלזו שהאש והמים כמו שהם יתעלו עד שירגישו רצונו של מקום ולא יפעלו אלא רצונו ית"ש. ובוה פירשנו דברי המדרש (ב"ר פ' פ"ד) למה וישנאו אותו בשביל שיקרע הים לפניהם כפשוטם שקי"ס היתה עוד נמוכה בעיניהם והם חשבו את יהודה למלך ושתהי' מעלתו כמו מלך המשיח וכמו לעת"ל כנ"ל, שהים אף בלתי הקריעה לא יזיק להם וכמ"ש כי תעבור במים אתך אני וגו', וחשבו שהמעכב לזה הוא יוסף שאיננו מכניע א"ע ליהודה, וע"כ ההנהגה היא בזכות יוסף ולא הגיעה זכותו אלא לקי"ס ולא למעלה יתרה כנ"ל:

והנה בנס פורים מצינו שהיו שם שני סוגי הנסים יחד. נס מן הסוג הראשון היינו היפוך ממהות הטבע, כאמרם ז"ל (מגילה ט"ו): שנשתרבה השרביט ונעשה של מאתים אמה, ועוד אמרו ז"ל (שם ט"ו.) שהי' שמי מוחק וגבריאל כותב, ועוד (שם) שהיתה מחווה כלפי אחשוורוש ובא מלאך וסטר ידה כלפי המן, ועוד שהיו מלאכי השרת עוקרין אילני דבוסתני, כל אלה הם נסים מן הסוג הראשון. והיו ג"כ נסים מן הסוג השני שלא הי' ביטול הטבע אלא שהטבע עצמו לא הי' יכול לפעול אלא כרצון השי"ת, וכנראה שזה הענין שהי' אחשוורוש הפכפכן הרג אשתו מפני אוהבו והרג אוהבו מפני אשתו שטבעו לא הי' בבחירתו אלא

כפי רצון ה' ועיקר הנס במלחמה אף שהיו אויביהם עם רב מאד שהרי נפלו ביום אחד חמשה ושבעים אלף ובשושן שמונה מאות, מ"מ לא היו בכחם לעמוד כלל בפני היהודים שהיו מועטים בכל עיר ועיר, וממספר עולי הגולה אתה למד שלא הי' מספרם רב, ובודאי היו שפלים ומרודים מעוני הגלות ובלתי מלומדי מלחמה, ואעפ"כ לא עמד איש בפניהם, ובוזה"ק (ח"ג קס"ט.) כי נפל פחד מרדכי עליהם פחד מרדכי ולא פחד אחשוורוש, ומלחמה באופן נפלא כזה בודאי היא מחמת התעלות והתרוממות הטבע שלא הי' יכול לפעול אלא מה שהוא רצון ה', היד לא התנוודה הרגל לא הלכה ולא ירים איש את ידו ואת רגלו בלתי מה שהי' רצון ה', ומעין לעת"ל, ואולי מטעם זה ימי הפורים לא יבטלו לעת"ל, כי הנס הי' בהתדמות של לעתיד לבוא:

והנה י"ל שנסים שהם מן הסוג הראשון בביטול הטבע מתיחסים ביותר ללילה שהוא זמן שבידת הטבע ובחי' שינה שהיא בכל הדברים, וכמו שיסד הפייטן אז רוב נסים הפלות בלילה, כי הנסים שהם שבידת הטבע נאותים בזמן שבידת הטבע אבל הנסים מן הסוג השני שהטבע עצמו פושט מעליו את ההסתר והצמצום מתיחסים ליום זמן סילוק ההסתר והחושך בצד מה, ויש לומר שלעומת שני סוגי הנסים שהיו בפורים תקנו שני זמני קריאת המגילה, קריאת הלילה לעומת הנסים שהיו אז מן הסוג

הראשון המתיחס ללילה, וקריאת היום לעומת הנסים שהיו מן הסוג השני המתיחס ליום, ובאשר הנסים שמן הסוג השני המתיחסים ליום הם רבותא יותר ובהתדמות של לעת"ל, ע"כ עיקר הקריאה ביום ואין יוצאין בשל קריאת לילה:

ולפי האמור תתרוץ קושיית המהר"ל בהקדמת אור חדש למה לא נעשה בכל המגילה נס נגלה מאחר שהי' הנס כ"כ גדול, ותירץ מפני שהנס בא ממקום עליון נסתר ואי אפשר להיות אותו מעשה בנגלה, ולפי דרכנו אדרבה זה עצמו מורה על רבותא עוד יותר, ואולי בכלל דבריו דברינו: